

Վ Ա Թ Ս Ո Ւ Կ Ա Մ Ե Ա Կ Մ Ը

Ասցնող տարեգերջին, «Սիռն» բոլորեց իր վաթսուներորդ տարին։ Այս առթիւ կ'արժէ յետադարձ ու հպանցիկ ակնարկ մը նետել երկար այն ճամփուն՝ ուրկէ անցաւ Ս. Աթոռոյս պաշտօնաթերթը, իր սպասը բերելով մեր դպրութեան, կրօնական, գրական և բանափրական՝ երեք զիխաւոր մարզերու վրայ մասնաւորապէս։

1927ի տարեմուտին էր որ, Երջանկայիշատակ Տ. Եղիշէ Ա. Դուրեան գիտնական Պատրիարքի հրամանով և վերին հակողութեամբ և Տ. Բարզէն Եպս. Կիւլչսէրեանի (յետագային Աթոռակից Կաթոլիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ) խըմ-բագրապետութեամբ, կէս դարու պարտադրեալ լուսթենէ մը ետք կեանքի կը վերակոչուէր «Սիռն», առնելով իր վրայ Նոր Երջան յաւելուածական մակդիրը, իրք շարունակութիւն Եսայի Պատրիարքի օրով 12 տարի (1866-1877) լոյս տեսած «Սիռն»ին։

Գուրեան Սրբագանի օրով Հայ Երուսաղէմի մէջ սկզբնաւորուած զարթօնքին (եթէ խորթ կամ ծանր չի հնչեր բառը) մէջ «Սիռն»ի վերիրատարակութիւնը ամենէն կարենոր և ուշագրաւ քայլերէն մին կը հանդիսանայ, անոր համար որ կարելի չէր ըմբռնել Շողենոր տուն» մը և դպրանոց մը առանց իր խօսնակին։ Իրօնքին ու կրթութեան զուղընթաց՝ զիրն ու զրականութիւնը։ Մին միւսին լծորդուած ու լրացուցիչ Այս է եղած դարաւոր ու անրեկաննելի տւանդութիւնը ոգեզէն արժէքներու հաւատացող մեր ժողովուրդին։

Գուրեանի աշակերտ և արժանաւոր յաջորդ Տ. Բարզոմ Պարք. Գուշակ-եանի օրով։ Ս. Աթոռոյս պաշտօնաթերթը ապրեցաւ իր փառքի օրերը, չնորդիւ զուազէտ Պատրիարքի բարձր աւագանդին և անդուլ ճիշերուն։ Աւելի քան եօթ տարիներ (1932-39) ամէն ամիս կանոնաւորաբար լոյս տեսնող «Սիռն»ի իւրաքանչիւր թիւին մէջ մեծանուն Հովուտապետի ստորագրութեան կարելի էր հանդիսի բազմիցս, Խմբագրական (Երրեմ զոյզ), կրօնական, Բանաստեղծական (յաճախ թարգմանածոյ), Գրախօսական և այլ բաժանմունքներու կարգին։

Թորգոմ Սրբագանի անակնակալ և անժմամսնակ մահէն ետք, երիտասարդ և բազմաշնորհ հոգիորական մը, Եղիշէ Վրդ. Ցէրտէրեան (այժմու Գահակալլ Ս. Աթոռոյս) ձեռք առաւ զեկը «Սիռն»ին, և մօտ կէս դարու անդուլ ու անուածներով զարդարեց անոր էջերը կրօնական ու զրական անհաշի յօդ-շունչը զգացնելով իր զրչէն ելած մէն մի կառը մէջ։

Կեանքի պայմանները փոխուեցան։ Քաղաքական ախուր գէպէկը (նախ թ. Աշխարհամարտը՝ անտեսական իր ահճուկով և ապա մահաւանդ 1948ի լրաբ-Հրեայ պատերազմը՝ իր ահաւոր անդրադարձումներով) յաջորդեցին ի-իրարու, զաղութի անդամներու թիւր կիսուեցաւ, կոտորակուեցաւ, աշխատա-կիցներ — երկրէն թէ արտօսահմանէն, հողերական թէ աշխարհական — պակ-սեցան, բայց «Սիրոն» չկեցաւ։ Եթէ չկոցաւ ամէն ամիս անխափան լոյսին զալ, գէթ կրցաւ իր լոյսը հասցնել զալթաշխարհի բոլոր օնախներուն, ուր Աւետա-րանի և հայ դպրութեան լոյսին կարօս ազգայններ կային։ Ս. Յակորի նուի-րական բարձունքն հնչող ձայնը միշտ ալ քաղցր ու սփոփիչ երգի մը պէս հասաւ տարասփիւր հայութեան օտար ձայներէ խժժացող ականչներուն։

Նիւթապաշտութեան այս գորուն, ուր հոգենոր արժէքներու հետ նա-հանջի ճամբան են բռնած նաև գրական ու մշակութային արժէքներ և ուր բանասիրութիւնը ևսակաւ ընտրեալներու մատչելի ճիւղ մը դարձած է, բնա-կան է որ բազմապատկուէին դժուարութիւնները այսօրինակ թիրթերու հրա-տարակուալին։ Կեանքը հացի պայքար մը դարձած է ու առօրեայի հետապառ վազքին մէջ անտեսուած են հոգենոր ու իմացական վայելքները, որոնք սակայն մեզ զերազոյն ճշմարտութեան առաջնորդող սանդուիններն են, ուրկէ բարձրա-ցած են մեր պապերը, արհամարհելով տափակութիւնները կեանքին։ Ու այդ եղած է զաղտնիքը անոնց տոկունութեան, որով գոյատեած են դարերով, ի հեճուկս զիրենք զերեցմանել փորձող ասնդարամետական ոյժերու։ Առանց հո-գենոր ապրումներու, մարդ հետզետէ կը կորանցնէ իր իսկական դիմագիծը, մօ-տենալու համար գետնաքարշ անասուններուն, իսկ առանց զիրի ու մշակոյթի ազգային իր ինքնադրուշմ ողին, որ զինք կը զատորոշէ օտարէն ու կը կապէ իր ազգի առողջ արմատներուն։

Տեղը չէ հոս թուելու անունները բոլոր այն երախտաւոր զրչի մշակնե-րուն, որոնք տարիներով իրենց պատուական աշխատակցութիւնը բերին պաշ-տօնաթերթիս։ Չենք կրնար սակայն զանց առնել անունները անոնց, որոնց աշխատակցութիւնը տարածուած է տարիներու ու տասնամեակներու վրայ, աշխատակցութիւնը տարածուած է բացի խմբագիրներէն, ունինք անունները Յ. Այսպէս, սկզբնական շրջանէն և բացի խմբագիրներէն, ունինք անունները Յ. Շականի և Շահան Պէրպէտեանի՝ զրական մարզի մէջ, Գարեգին Արքեպիսկոպոս Յավագիսի (ապա Կաթողիկոս Կիլիկիոյ), Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Նշանեանի (ապա Պատրիարք Ս. Աթոռոյ), Մկրտիչ Արքեպիսկոպոս Աղաւնունի, Արտաւազդ Արքեպիսկոպոս Միւրմէտանի, Մեսրոպ Մազիստրոս Արքեպիսկոպոս և Հրանդ Ք. Արմէնի՝ պատմական և բանասիրական բաժիններու մէջ, Փրօֆ. Հրաչեայ Աճառեանի և Մարտիրոս Միւնասեանի՝ լեզուագիտական ճիւղի, Գր. Մրկ. Հ. Գալուստեանի և Գր. Ա. Սարաֆեանի՝ կրօնական մարզի մէջ և Արսէն Երկաթի, Շէն-Մահի, Անելի, Աշտիշտարի և Մ. Մանուկեանի (բացի անշուշտ Եղիվարդէն)՝ Քերթողական Կալ-մարզին մէջ մեծագոյն պատիւը կ'երթայ Նորայր Արքեպիսկոպոս Մովսէսինին (Պո-մարզին մէջ մեծագոյն պատիւը կ'երթայ Նորայր Արքեպիսկոպոս Մովսէսինին (Պո-մարզին), ճճ տարիներու վրայ տարածուող իր բեղուն և զրեթէ անընդհատ աշխատակցութեանը համար։

Ս. Աւիտիս Միաբան վեղարակիներ ալ, իրենց նախասիրութիւններուն համեմատ և կարողութեանց ներած չսփովը, զրած են իրենց մտքի լումաները և Սիոն աի գանձ սնակին մէջ, մանուանդ իրենց երիտասարդութեանը և մասնաւորաբար առաջին շրջաններուն :

Բաց աստի, 1950ական թուականներուն, «Սիոն» հրատարակութեան տուաւ, աշխարհաբար թարգմանութեամբ, Եկեղեցական նշանաւոր Հայրերու (Բարոնեղ, Առկերերան, Ծորհալի ելն.) կրօնաշունչ ճառերը, հանդիսական առիթներով սրբազն բեռերէն կարդացուած։ Խակ աւելի ուշ՝ Ս. Աթոռոյս Դիւանատան թղթածրաբաններուն մէջ երկար ատենէ ի վեր պահուած անտիպ և արժէքաւոր զործեր, ինչպէս Թէողիկի և Հայ Գողգոթայքն մասեր, Եղթայտիրի, Զաւէն Պատրիարքի, Ղեւնդ եպս. Դուրեւանի նամականիները ևայլն։

Վանական երեք տաղնապներու ընթացքին խակ «Սիոն» անշեղ ու անսայթաք ընթացաւ իրեն համար լուսազնուած ճանապարհէն։

Պարագաներու դժբախտ բերումով, «Սիոն» ատենէ մը ի վեր վերածուած է Եռամսնայի։

Վաթուունամեալի առիթով, «Սիոն» աի Խմբոցրութիւնը սլիաի ջանայ և փորձէ գէթ երկու ամիսը անդամ մը լոյսին գտու, բաղմապատկելով իր ճիզերը, հակառակ աշխատակիցներու զզոլի ու ցաւոլի պակասին ու իր շուրջը ըրգացող խոշընդուներուն, շրջապատի փոշիէն ու խաւարէն անդին նշմարելու համոր պայծառաշող լոյսը Աւետարանին ու քրիստոնէական կրօնին և զայն իր էջերէն մատրուակելու համար ընթերցող հասարակութեան։ Պիտի աշխատի նաև բարձր պահել զրական ճաշակը ու սիրցնել Հայ Մշակոյթը բոլոր անոնց՝ որոնք կը զգան թէ կեանքի սովորական ու տափուկ հաճոյքներէն գերիվեր վայելքներ կան, որոնց առթած զոհունակութիւնը աւելի ամուր է ու տեսական։

Այս յոյսով ու այս վաստանութեամբ է որ «Սիոն» կը թեակոխէ իր 61րդ տարիէն ներս։

Գ. Ճ.

